

periode nagenoeg gelijk bleef (circa 6 miljard euro). De hogere RORC is dus louter het gevolg van een lager getal in de noemer door een lagere R&D-investeringsbehoefte.

PRODUCTIVITEITSVERLIES

Drie van de zes bedrijven die de RORC zagen dalen, zijn direct of indirect afhankelijk van grondstofprijzen – Shell, ArcelorMittal en SBM Offshore. De significante verslechtering van de RORC lijkt hier meer te maken te hebben met de crisis op olie- en staalmarkten dan met productiviteitsproblemen in R&D-centra.

TomTom heeft geen last van grondstofprijzen, maar de RORC is

weinig indrukwekkend. In 2004, nog voor het grote succes van de navigatiekastjes, bedroegen de onderzoeks- en ontwikkelingskosten nog geen 5 miljoen euro. Door dit krappe budget en een explosie in verkopen van de navigatiekastjes met zuignap leverde iedere R&D-euro ruim 60 euro bruto-winst in op 2005 en 2006.

Sindsdien zijn de R&D-uitgaven explosief toegenomen tot circa 268 miljoen euro eind vorig jaar (27 procent van de omzet), terwijl de brutowinst nauwelijks toenam. De productiviteitsratio zakte tussen 2005 en 2015 van ruim 60 euro tot 2 euro eind vorig jaar.

Al in 2011 gaf TomTom bij de aankondiging van een grote reorganisatie aan dat de innovatiekracht moest worden verbeterd: de efficiëntie moest omhoog en de zogeheten "time-to-market" moest korter, oftewel de tijd die het kost om een nieuw product op de markt te krijgen. De cijfers tonen dat dit nog niet is gelukt.

Ook bij ASML – door velen gezien als het meest succesvolle technologiebedrijf van Nederlandse bodem – liep de ratio iets terug in de periode 2005-2015: van 2,9 naar 2,7. Het bedrijf voerde de R&D-uitgaven de laatste jaren fors op vanwege de ontwikke-

ling van de ultra-geavanceerde EUV-chipmachines.

ASML verwacht dat er almaar meer geld nodig is: "Onze lithografische systemen zijn in toenemende mate complexer geworden, en als gevolg daarvan zijn de kosten om nieuwe producten en technologieën te ontwikkelen hoger. Wij verwachten dat deze kosten blijven stijgen" (vertaling uit het Engels, red), aldus ceo Peter Wennink in het recentste jaarverslag. De prijs die ASML betaalt om de wet van Moore – kort gezegd elke twee jaar een verdubbeling van de snelheid

AL IN 2011
GAF TOMTOM
AAN DAT DE
INNOVATIE-
KRACHT MOEST
WORDEN
VERBETERD

BELEGERS WILLEN MEER INZICHT IN R&D

Gezien de vele miljarden euro's die in R&D gestopt worden, is opvallend hoe weinig informatie hierover gedeeld wordt met beleggers in het jaarverslag. Het gros van de ondernemingen rept met geen woord over de R&D-programma's, laat staan dat inzicht wordt gegeven in de omvang van de investeringen in innovatie. De R&D-euro's worden in de meeste gevallen weg-gemoffeld in de algehele personeelskostenpost. Van de bedrijven die uitgebreider rapporteren – bijvoorbeeld: ASML, ASMI en DSM – blijft nog steeds onduidelijk hoe efficiënt en effectief iedere R&D euro wordt besteed. Alleen het Twentse TKH, dat kabels, optische sensortechnologie en industriële productiesystemen bouwt, zet de deur van de R&D-afdeling op een kiertje. "Veelbelovend is dat ondanks de

toename van R&D-uitgaven, het rendement op de omzet verder is gestegen. Dit betekent dat we ook het juiste rendement creëren met onze R&D-activiteiten, en door onze technologische vernieuwing in staat zijn geweest om de marges te verbeteren en onze positie in interessante marktniches te verstevigen", aldus het jaarverslag. Meer bedrijven zouden inzicht moeten geven in het rendement op R&D. Als deze rendementen laag zijn of afkalven – bijvoorbeeld omdat aan dure, tijdrovende 'marktcreërende' innovaties wordt gewerkt – dient een bedrijf hier in heldere taal over te communiceren. Aandeelhouders kunnen de bedrijfsstrategie lastig beoordelen als niet meer inzicht wordt gegeven in de lopende R&D-programma's, zeker als het om flinke bedragen gaat.

HOVEEL EURO KRIJGT EEN BEDRIJF TERUG VOOR EEN R&D-EURO?

De RORC-maatstaf van 12 bedrijven in 2005, 2010 en 2015. RORC deelt de brutowinst van dit jaar door de investeringen in R&D van vorig jaar, en geeft daarmee antwoord op de vraag hoeveel euro een bedrijf terugkrijgt voor iedere euro die in R&D werd gestoken.

■ 2005 ■ 2010 ■ 2015

